

Policjanci w służbie historii

<https://policjancihistorii.ipn.gov.pl/pol/form/r4903544599,Liliana-Mazur.html>
26.04.2024, 19:58

Agnieszka Zaworska

[Powrót](#)

Nazwa
szkoły

Zespół Szkół
Ponadgimnazjalnych nr 2
w Jarocinie im.
Eugeniusza
Kwiatkowskiego

Dane zespołu

Nauczyciel -
Opiekun -
imię i
nazwisko

Agnieszka Zaworska

Pierwszy uczeń

Uczeń 1 -
imię i
nazwisko

Liliana Mazur

Drugi uczeń

Uczeń 2 -
imię i
nazwisko

Zuzanna Kubiak

Trzeci uczeń

Uczeń 3 -
imię i
nazwisko

Maksima Nowak

Miejsce pamięci

Nazwa
miejsca

3 miejsca pamięci:
Poznań, Pleszew,
Miednoje

Lokalizacja

Dokładny
opis
miejsca

1. 14 maja 2010 roku w Poznaniu, w 70. rocznicę mordu w Kalininie, przy kościele pw. św. Jerzego w Poznaniu (ul. Swoboda 43a), Arcybiskup Stanisław Gądecki, Metropolita Poznański, odsłonił Pomnik Pamięci Pomordowanych Policjantów II RP Województwa Poznańskiego. Pomnik upamiętni tragiczne losy policjantów

byłego województwa
poznańskiego,
zamordowanych przez
okupantów sowieckich w
okresie II wojny światowej
w Twerze (dawniej
Kalinin) oraz
rozstrzelanych lub
zamęczonych przez
hitlerowców w obozach
zagłady.
Nazwiska ofiar
umieszczono na tablicach
pamięci. W kwietniu i w
maju 1940 roku, w
kazamatach NKWD,
zamordowano strzałem w
tył głowy około sześciu
tysięcy polskich
policjantów, uwięzionych
w obozie jenieckim w
Ostaszkanie. Ofiary
mordu pogrzebane
zostały w dołach śmierci
w Miednoje. Podczas II
wojny światowej, na 34
tysiące funkcjonariuszy
polskiej policji,
wymordowano blisko
połowę policjantów.
Pomnik upamiętnia
policjantów pełniących w
dniu wybuchu II wojny
światowej służbę w
komendach,
komisariatach i
posterunkach
ówczesnego województwa
poznańskiego. Tuż po
rozpoczęciu działań
wojennych polscy
funkcjonariusze dostali
rozkaz o wycofaniu się na
wschód, by tam formować
nowe oddziały. 17
września 1939 roku, około
6 tysięcy policjantów
zostało internowanych i
przewiezionych do obozu
w Ostaszkanie. Gdy
wiosną 1940 roku zapadła
decyzja o ich eliminacji,
przystąpiono do egzekucji
w sąsiednim Kalininie
(obecnie Twer). Potem
ciała pomordowanych
wywożono do Miednoje,
gdzie spoczęły w

masowych mogiłach.
Autorem pomnika jest
Jerzy Suchanek.
Wśród nazwisk
pomordowanych
policjantów widnieje
również tabliczka z
nazwiskiem Jana
Dominiczka -
posterunkowego PPP.

2. Uroczystość
odsłonięcia tablicy
pamiątkowej przy
kościelce pw. Jana
Chrzyciela w Pleszewie
nastąpiło w 70. rocznicę
zbrodni katyńskiej - 14
kwietnia 2010 roku.

Poświęcenie tablicy na
Murze Pamięci poprzedził
wykład dr Joanny Żelazko
z IPN z Łodzi nt.
zakłamywania zbrodni
katyńskiej oraz o tym, jak
Rosjanie, Niemcy oraz
przedstawiciele innych
mocarstw starali się
wykorzystać ją dla celów
politycznych.

Na Murze Pamięci
odsłonięto tablicę
upamiętniającą nazwiska
pleszewian, ofiar zbrodni
katyńskiej. Przy kościelce
stały poczty
sztabarowe, harcerze i
pleszewianie. Apel
poległych odczytał hm
Zygmunt Reszel.
Nazwiska zmarłych czytał
hm Marek Madaliński.

Tablicę zaprojektowaną
przez Grzegorza Godawę
wykonali pleszewianie:
Gerard Wawroski oraz
Juliusz Kwieciński.
Odsłoniła ją córka por.
Jana Pałysa - Wanda
Niedziela, - wnuczka
Stanisława Józwiaka -
zamordowanego w
Katyniu policjanta - Beata
Józwiak, burmistrz Marian
Adamek, przewodniczący
Mieczysław Kołtuniewski.

Święcili ją wszyscy
proboszczowie : ks. prałat
Henryk Szymiec, ks.
kanonik Krzysztof
Grobelny, ks. kanonik
Tadeusz Pietrzak.
Na tablicy widnieją także
nazwiska 6 policjantów z
posterunku w Pleszewie
podlegającego KPPP w
Jarocinie. Wśród nich
nazwisko post. Jana
Dominiczaka

3. Polski Cmentarz
Wojenny w Miednoje
położony jest około 30 km
od Tweru, w pobliżu drogi
do Petersburga, w
miejscu gdzie w 1991
roku odnaleziono
zbiorowe mogiły Polaków
zamordowanych wiosną
1940 roku w Kalininie
(Twer), na mocy decyzji
Biura Politycznego KC
WKP(b) 5 marca 1940
roku.

Na obszarze o łącznej
powierzchni 1,7 ha
zlokalizowano 25
zbiorowych mogił, w
których spoczywają
szczątki ponad 6300
jeńców obozu specjalnego
NKWD w Ostaszkowie.
Obóz w Ostaszkowie był
największym obozem
specjalnym, podległym
Zarządowi ds. Jeńców
Wojennych NKWD.
Funkcjonował na wysepce
Stołbnyj jeziora Seliger, w
zabudowaniach
poklasztornych
monasteru Niłowa Pustyń
w odległości 11 km od
miejscowości Ostaszków,
na północny zachód od
Kalinina (Twer), przy linii
kolejowej: Wielkie Łuki –
Bołogoje (ok. 300 km od
Moskwy).
W 1991 roku w ramach
prowadzonego przez
Naczelną Prokuraturę
Wojskową Związku
Sowieckiego śledztwa w

sprawie ustalenia losu polskich jeńców, którzy w latach 1939-1940 trafili do sowieckiej niewoli i byli przetrzymywani w trzech obozach specjalnych w Kozielsku, Starobielsku i Ostaszkowie, na wskazanym terenie przeprowadzono czynności ekshumacyjne. Prowadzone w bardzo ograniczonym zakresie prace doprowadziły do odnalezienia zbiorowych mogił ze szczątkami zamordowanych jeńców. Jednak dopiero przeprowadzone w latach 1994-1995 przez specjalistów Rady OPWiM badania pomiarowe, sondáže i prace ekshumacyjne pozwoliły na odkrycie i precyzyjne zlokalizowanie znajdujących się na wydzielonym terenie masowych mogił. Prace ekshumacyjne przyniosły też wiele cennego materiału dowodowego w postaci przedmiotów osobistych odnalezionych przy zamordowanych policjantach, w tym dokumentów i zapisków świadczących o ostatnich chwilach życia ofiar zbrodni. Wszystkie te przedmioty po konserwacji wzbogaciły ekspozycję Muzeum Katyńskiego w Warszawie.

Przełomowym dla budowy Polskiego Cmentarza Wojennego w Miednoje był rok 1995. Wówczas to, w ramach uzgodnień polsko-rosyjskich, 25 marca w Smoleńsku podpisano dokument o budowie Polskich Cmentarzy Wojennych w Katyniu i Miednoje. Elementem tegoż

porozumienia była opracowana przez polskich geodetów mapa fragmentu lasu w Miednoje, z wyrysowanymi granicami przyszłego polskiego cmentarza wojennego. W kilka miesięcy później, 11 czerwca 1995, został uroczystie wmurowany akt erekcyjny i poświęcony przez Ojca Świętego Jana Pawła II kamień węgielny pod budowę cmentarza. Budowę rozpoczęto wiosną 1999 roku. Prace trwały około 12 miesięcy. Na miejscu wykonywano prace ziemne, budowlane i montażowe, natomiast część z nich, tj. odlewy elementów rzeźbiarskich (krzyże, tablice inskrypcyjne itp.) w Krakowie. Uroczyste otwarcie i poświęcenie Polskiego Cmentarza Wojennego w Miednoje nastąpiło 2 września 2000. Są tam tablice upamiętniające pomordowanych w Twerze, w tym policjantów i funkcjonariuszy Korpusu Ochrony Pogranicza. Swoją tablicę pamiątkową ma tam Jan Dominiczak.

[Zdjęcia](#)

Żywa lekcja
historii

Opis
przepraw
adzonej
żywej
lekcji
historii

Organizowana przez nas żywa lekcja historii miała dwa etapy.

Dnia 12 kwietnia br. odbyła się jej pierwsza część. Zaprosiliśmy 3 klasy o profilu policyjno-prawnym na niezwykłą, niecodzienną lekcję. Na początku mieliśmy przyjemność wysłuchać prezentacji pani mł. asp. Agnieszki Zaworskiej o powstawaniu Komendy Powiatowej w Jarocinie. Był to doskonały wstęp do najważniejszego punktu naszej lekcji – spotkania z panem Zenonem Dominiczakiem. Pan Zenon jest synem Jana Dominiczaka, zamordowanego w 1940r. przez NKWD policjanta. Choć prawie w ogóle nie pamięta ojca, ponieważ miał zaledwie 3 lata gdy ten wyruszył na wojnę, był bardzo szczęśliwy mogąc podzielić się z nami swoimi wspomnieniami.

Przeprowadziliśmy z nim wywiad. Opowiadając nam swoją historię, pan Zenon wielokrotnie podkreślał, jak trudno było mu znaleźć jakiegokolwiek informacje o losie jego ojca. Jedynymi jego pamiątkami po tacie były: kartka, którą ojciec zawiesił mu na szyi żegnając się, oraz list do rodziny wysłany już z Ostaszkowa. Pan Zenon przywiózł ze sobą owe rzeczy, pokazał nam również zdjęcia i legitymacje medalu pamiątkowego post. Jana

Dominiczaka "Za udział w wojnie obronnej 1939.". Spotkanie to nie mogło odbyć się bez łez. Dla pana Zenona są to bolesne wspomnienia, dla nas wzruszająca, prawdziwa historia. Nie jest to kolejna, podręcznikowa lekcja historii. To było przeżycie, zetknięcie się z autentycznymi emocjami. Pan Dominiczak przyjechał do nas aż z Ostrowa Wlkp, dlatego przy okazji odwiedził budynek KPP w Jarocinie, gdzie mógł zobaczyć fototapetę złożoną ze zdjęć jarocińskich policjantów pełniących służbę przed i w trakcie II Wojny Światowej, znalazł tam również zdjęcia swojego ojca. Drugi etap organizowanej przez nas żywej lekcji historii odbył się 20 kwietnia podczas V Turnieju klas policyjnych województwa wielkopolskiego. Uczestniczyli w niej nie tylko uczniowie naszej szkoły, ale również zaproszeni goście oraz uczniowie 20 innych szkół biorących udział w zawodach. Po uroczystym otwarciu turnieju został odczytany życiorys Jana Dominiczaka oraz została przedstawiona inscenizacja ukazująca ostatnie dni życia policjanta - od chwili jego pożegnania z rodziną aż do rozstrzelania. Następnie uczniowie klas mundurowych naszej szkoły wykonali uroczysty Apel Pamięci poległych w kwietniu 1940r.

Pliki
x x x x x

Plik ZIP
lub RAR

Sylwetka policjanta

Imię i
nazwisko
policjanta
Jan Dominiczak

Lata
życia
1902 - 1940

Opis
postaci
„Rozkwitały pąki białych
róż
Wróć Jasieńku z tej
wojenki już.
Wróć ucałuj jak za
dawnych lat.....”

Słowa tej piosenki
towarzyszyły Annie
Dominiczak przez wiele
lat. Lat oczekiwań, lat
tęsknoty za mężem
Janem Dominiczakiem,
posterunkowym Polskiej
Policji Państwowej. Jednak
Jasienko nigdy nie wrócił.
Nie mógł - został
zamordowany przez
NKWD razem z kilkoma
tysiącami innych polskich
policjantów.

Patrząc na ślubną fotografię Jana i Anny Dominiczaków widać na niej szczęśliwych małżonków. Wysoki, przystojny pan młody w policyjnym mundurze. Niestety to szczęście trwało tylko 7 lat. Wtedy, w 1932 roku nikt nie przypuszczał, że za ten granatowy mundur, przyjdzie Janowi zapłacić tak ogromną cenę - własne życie.

Jan Dominiczak urodził się 6 grudnia 1902 r. w Sadowcach (gmina Mogilno dawniej woj. poznańskie, obecnie woj. kujawsko - pomorskie) jako syn Andrzeja i Marianny z Wojciechowskich, w rodzinie rolniczej. Jako bardzo młody, bo zaledwie 18-letni mężczyzna poraz pierwszy zetknął się z trudami i okrucieństwami wojny biorąc udział w wojnie 1920 r.

Po demobilizacji Jan postanawia pozostać w mundurze. Zmienia tylko jego barwy, z wojskowego na policyjny. Zgłasza swą gotowość do stania na straży ładu i porządku publicznego w nowopowstałej formacji. Zostaje przyjęty w szeregi Polskiej Policji Państwowej okręgu XI (poznańskiego). Trafia na posterunek Policji w Pleszewie. 5 stycznia 1933 r. rozkazem Komendanta Wojewódzkiego Policji Okręgu nr XI zostaje przeniesiony do KPPP w Jarocinie (od 1933 roku Pleszew zostaje przydzielony administracyjnie w granice powiatu jarocińskiego a posterunek w Pleszewie

zaczyna podlegać Komendzie Powiatowej Policji Państwowej w Jarocinie.) Posterunek mieści się w Ratuszu. Tam jednym z jego współpracowników jest Franciszek Miliński (zwany przez kolegów „Puniunio”, ojciec trzech pięknych córek. W jednej z nich - Annie zakochuje się Jan Dominiczak. Młodsza od Jana o 5 lat Anna odwzajemnia jego uczucia i w 1932 roku młodzi stają na ślubnym kobiercu. (Także pozostałe siostry Anny wychodzą za mąż za policjantów. Żaden z funkcjonariuszy - w tym Franciszek Miliński, nie przeżyli wojny). Młodzi zamieszkali w Pleszewie przy ulicy Batorego 27 (budynek ten stoi tam do dnia dzisiejszego). W roku 1934 na świat przychodzi córka Jana - Wiesława a 2 lata później syn - Zenon. We wspomnieniach córki Jan pozostał jako przystojny, ciepły, oddany rodzinie mąż i ojciec. Pani Wiesława pamięta, że ojciec był bardzo lubiany przez inne dzieci. Miał on dobre podejście także do zwierząt. Jak mówi jego syn - Zenon Dominiczak „po służbie na posterunku zawsze wracał do domu w towarzystwie sfory psów z całej ulicy, miał też służbowego wilczura”. Przez kilka lat Jan Dominiczak był przewodnikiem psa służbowego - owczarka niemieckiego który wabił się Rolf. Pies uwielbiał swojego pana. Funkcjonariusz dbał także o swoją sprawność fizyczną, był mężczyzną wysportowanym i często

reprezentował Komendę Powiatową Policji Państwowej w Jarocinie w różnego rodzaju policyjnych zawodach sportowych m.in. w pięcioboju policyjnym. Był członkiem Policyjnego Klubu Sportowego w Jarocinie. Jeszcze w 1939 roku startował w zawodach zorganizowanych dla policjantów KPPP w Jarocinie. Zajął w nich 13 miejsce.

W 1938 roku Jan Dominiczak odznaczony został brązowym medalem za długoletnią służbę. I pewnie pełnił by ją przez kilka kolejnych lat, gdyby nie wojna. Nadszedł wrzesień 1939 roku. W Pleszewie, tak jak w całym kraju, zarządzono ewakuację mundurowych, którzy jako odprawę otrzymali trzykrotną pensję. Policjanci z posterunku w Pleszewie ewakuowali się wraz z całymi rodzinami na wschód. Jan na rowerze, obok na wozie jego żona i dzieci. 3 września policjanci otrzymali rozkaz by pozostawić swoich bliskich i jak najprędzej udać się do Warszawy by bronić stolicy. To właśnie wtedy, w Choczcu, Anna Dominiczak ostatni raz całowała męża na pożegnanie, wierząc w jego szybki powrót. Przezorny ojciec żegnając się z córką i synem, zawiesił na ich szyjach swoje identyfikatory. W obawie, że podczas nalotów towarzyszących ewakuującym się rodzinom, może dojść do zagubienia się dzieci, własnorecznie wypisał na niewielkich kartkach ich

dane. Karteczki te, podczas pożegnania zawiesił, za pomocą pasków z rzemienia, swoim dzieciom na szyjach. Były one dla nich przez wiele lat jedną z nielicznych pamiątek po ojcu.

Jan Dominiczak ewakuował się wraz z sześcioma innymi policjantami i dwoma pomocnikami policji. Pomocnicy, którzy wrócili do Pleszewa, opowiedzieli najbliższymi funkcjonariuszy, jak wyglądała ich dalsza droga. Z ich relacji wynika, że zarówno Jan jak i jego koledzy nie zostali wpuszczeni do Warszawy z powodu przeludnienia stolicy. W związku z tym, wraz z grupą innych uchodźców udali się na południowy wschód. Po kilku dniach ukrywania się w lasach, w okolicy Przemyśla zostali otoczeni przez grupę Ukraińców i wzięci do niewoli. Funkcjonariusze trafili do obozu w Pawliszcze Bór a po 6 tygodniach przewiezieni zostali do Ostaszkowa. Była zima, temperatura często spadała do minus 40 stopni. Policjanci sprzedawali to co mieli cennego w zamian za ciepłe ubrania. Jan miał przy sobie złoty zegarek, podobno wymienił go na ciepłą odzież. Zegarek ukrył przed Ukraińcami w cholewie buta. W grudniu 1939 roku rodzina Anny Dominiczak dostała długo wyczekiwaną wiadomość od Jana. Pocztówka dotarła w Sylwestra. Jej treść brzmiała bardzo lakonicznie „Kochana Żono. Donoszę Ci, że

jestem zdrow i przy życiu.
Przebywam w Rosji w
Ostaszkanie. Na odwrocie
pod adresem jest mój
adres, proszę o szybki
odpis. Modłę się za Was.
Kochający Cię mąż
Dominiczak Jan". To była
ostatnia informacja, jaką
rodzina Jana otrzymała od
niego. Czy otrzymał
kartki, które żona
wysyłała do niego? Tego
nigdy się nie dowiemy.
Przez wiele lat rodzina
wierzyła, że Jan przeżył
wojnę. Jego nieobecność
tłumaczyli sobie wywózką
na Syberię lub do
Kazachstanu. Dopiero w
1990 roku rodzina
Dominiczaków dostała
kopię rozkazu NKWD
skierowanego do
naczelnika obozu w
Ostaszkanie,
nakazującego
rozstrzelanie więźniów.
Taki też los spotkał Jana
Dominiczaka. Rozkaz
012/1, poz. 3727
wskazuje, że Jan
Dominiczak zginął
tragiczną ale zarazem
bohaterską śmiercią
pomiędzy 5 a 7 kwietnia
1940 roku.
Anna Dominiczak zmarła
w 2002 roku. Przed
śmiercią poznała
prawdziwą przyczynę
niepowrotu męża z wojny.
Czy Jan Dominiczak mógł
uniknąć śmierci? Z
pewnością. Podczas
ewakuacji jednemu z
pleszewskich policjantów
zepsuł się rower. Gdy Jan
pomagał go koledze
Zielińskiemu naprawić
środek transportu,
pozostali jechali dalej. Po
naprawieniu jednoślada
kolega Jana stwierdził, że
nie ma sensu gonić
kolegów bo zbyt daleko
odjechali. Zaproponował
Dominiczakowi, by ten

wrócił z nim do Pleszewa.
Jednak mężczyzna był
wierny swoim ideałom.
Jako człowiek honorowy i
oddany ojczyźnie czuł się
zobowiązany jej bronić.
Pojechał dalej. Na
wschód, tam gdzie
spotkała go śmierć. Jego
kolega po kilku
miesiącach ukrywania się
na terenie Łodzi wrócił do
Pleszewa. On przeżył
wojnę. Mąż Anny
Dominiczak oraz ojciec
Wiesławy i Zenona nie.
Posterunkowy Jan
Dominiczak 28 września
1990 roku został
pośmiertnie odznaczony
Medalem za Udział w
Wojnie Obronnej 1939 r.
14 listopada 2007 r.
prezydent RP Lech
Kaczyński awansował
pośmiertnie
posterunkowego Jana
Dominiczaka na stopień
aspiranta.

Film o
postaci

<https://www.youtube.com/watch?v=97M0NBCCyFE>

Wykorzys
tane
źródła

Wykorzystane źródła
1. Archiwum Państwowe
w Poznaniu:
a) Zespół Komendy
Wojewódzkiej Policji
Państwowej w Poznaniu
b) Komenda Powiatowa
Policji Państwowej w
Jarocinie
c) Komenda Powiatowa
Policji Państwowej w
Lesznie
d) Komenda Powiatowa
Policji Państwowej w
Krotoszynie
2. Zeszyty katyńskie nr 3.
Zeznania Tokariewa

3. Martyrologia
Policjantów Województwa
Poznańskiego II RP pod
red. Zenona Smolarka i
Andrzeja Borowskiego
  4. Wspomnienia córki
Jana Dominiczaka
  5. Wspomnienia i
materiały pozyskane od
syna Jana Dominiczaka
-Zenona Dominiczaka
  6. Zdjęcia uzyskane od
mł. asp. Agnieszki
Zawoskiej
  7. Zdjęcia z Muzeum
Regionalnego w Jarocinie
  8. Wikipedia
-